

PRIEMIESČIO GYVENTOJAS

Jeigu pradėsime nuo pačios pradžios, tai léktuvas iš Mineapolio, kuriuo Frensis Vydas skrido į Rytus, pateko į blogo oro juostą. Dangus buvo neaiškiai melsvas, o pro susiglaudusius po léktuvu debesis visiškai nesimatė žemės. Paskui už langų atsirado migla, ir jie iškrido į tokio tankumo baltą debesį, kad Jame atsispindėjo išmetamos ugnys. Pamažu debesies spalva papilkėjo, ir léktuvą émė métysti. Frensis ir anksčiau buvo skraidęs blogu oru, tačiau taip smarkiai jo niekada nekratė. Šalia jo sédintis vyriškis išsitraukė iš kišenės plokščią butelį ir gurkštelió. Frensis nusišypsojo jam, tačiau žmogus nukreipé žvilgsnį į šalį; jis nebuvo linkęs dalintis savo skausmo malšinotoju. Léktuvas smuktelėjo žemyn ir émė pašélusiai siūbuoti. Pravirklo kažkieno vaikas. Oras salone buvo perkaitęs, tvankus, ir Frensiui nutirpo kairė koja. Jis bandé skaityti aerouoste pirktą pigią knygą, tačiau audros siautėjimas trukdė susikaupti. Už langų buvo juoda. Išmetamos ugnys švytėjo ir svaidė į tamsą kibirkštis, tuo tarpu viduje prigesintos šviesos, tvankus oras bei užuolaidos teiké salonui stiprū, bet šiam atvejui netinkantį namų jaukumo ispūdį. Galiausiai lempos sumirksėjo ir užgeso. „Žinote, ką aš visą gyvenimą svajojau padaryti? — staiga taré Frensio kaimynas. — Nusipirkti Niu Hempshire fermą ir auginti galvijus.“ Stiuardesé pranešé, kad teks priversitai tūpti. Visi, išskyrus vaiką, mintyse pamatė besiskleidžiantius mirties angelo sparnus. Buvo girdéti, kaip tyliai dainuoja pilotas: „Aš turiu šešis pensus, puikius šešis pensus. Aš turiu šešis pensus, jų užteks lig mirties.“ Ir jokio kito garso.

Hidraulinį vožtuvą dejonė prariojo piloto dainele, pasigirdo į automobilio stabdymą panašus cypimas, ir léktuvas pilvu nūčiuožé per kviečių lauką, visus supurtydamas taip smarkiai, kad senyas žmogus priekyje suvaitojo: „Mano inkstai! Mano inkstai!“ Stiuardesé atplėšé duris, o kažkas atidaré avarinę angą léktuvu gale, pleisdamas švelnų pratęsto jų mirtingo gyvenimo

garsą — tingų lietaus teškenimą bei kvapą. Jie vienas paskui kitą iššoko pro duris ir išlakstė po lauką, susirūpinę savo gyvybėmis ir melsdami, kad plaukas netrūktų. Jis išlaikė. Nieko nevyko. Kai pasidarė aišku, kad léktuvas neužsidegs ir nesprogs, igula su stiuardese surinko visus keleivius ir nuvedė į kažkokią daržinę. Filadelfija buvo netoli, ir po valandėlės virtinė taksi juos nuvežė į miestą. „Visai kaip prie Marnos“¹, — pratarė kažkas, tačiau įtarumas, taip būdingas keliaujančių amerikiečių tarpusavio santykiams, nuo to beveik nesumažėjo.

Filadelfijoje Frensis Vydas sėdo į Niujorko traukinį. Baigdamas kelionę, jis pervažiavo visą miestą ir paskutiniu momentu iššoko į priemiestinį traukinį, kuriuo penkis kartus per savaitę grįždavo namo į Šeidi Hilą.

Jis sédėjo šalia Treisio Berdeno. „Žinai, aš buvau tame lėktuve, kuris ką tik patyrė avariją prie Filadelfijos. Mes nusileidome laukuose...“ Frensis keliaovo greičiau už laikraščius ar lietu, ir oras Niujorke buvo ramus bei saulėtas. Graži vėlyvo rugsėjo diena kvepėjo tarsi obuolys. Treisis išklausė, bet argi jis galėjo susijaudinti? Frensis neturėjo tokio talento, kad galėtų vaizdžiai atkurti susirémimą su mirtimi, ypač įprastoje traukinio atmosferoje, keliaujant per saulėtus kaimus, kur jau ryškėjo pirmosios derliaus nuémimo žymės. Treisis vėl įniko į laikraštį, ir Frensis liko vienas su savo minčiomis. Šeidi Hilo stotyje jis palinkėjo Treisiui labos nakties ir padėvėtu folksvagenu pasieké Blenholou apylinkę, kurioje gyveno.

Olandiškas kolonijinis Vydu namas buvo didesnis negu atrodė nuo kelio. Erdvi svetainė buvo padalinta į tris dalis kaip Galija. Jėsus iš vestibiulio, kairėje stovėjo ilgas stalas, padengtas šešiemis, su žvakėmis ir pilna vaisių vaza viduryje. Pro atviras virtuvės duris sklidantys kvapai ir garsai žadino appetitą, nes Džulija Vydu buvo gera šeimininkė. Didžioji bendrojo kambario dalis koncentravosi aplink židinį. Dešinėje stovėjo kelios knygų lentynos ir pianinas. Kambarys blizgėjo, buvo tylus, o pro vakarinius langus skrido vėlyvos vasaros

¹ Marna — dešinysis Senos intakas, prie kurio prancūzų kariuomenė 1914 m. sustabdė pergalingą vokiečių žygiavimą. Po karo vokiečių istorikai teigė, kad tą mūšį prancūzai laimėjo atsitiktinai, ir pavadino jį „Marnos stebuklu“. (Vert. past.)

saulės šviesa, puiki ir skaidri kaip vanduo. Viskas buvo prižiūrėta, viskas nušluostyta. Sie namai nebuvu iš tų, kuriuose, žvilgtelėjės į užmestą cigarečių dėžę, galėjai rasti seną marškinį sagą ar pajuodusį penkiacentį. Židinys buvo švariai išsemtas, rožės atsispindėjo poliruotame pianino paviršiuje, o ant lentynėlės gulėjo Suberto valsų albumas. Luiza Vyd, graži devynmetė mergytė, žiūréjo pro vakarinius langus. Šalia stovėjo jos jaunesnis brolis Henris. Dar jaunesnis Tobis tyrinėjo skustagalvių alų geriančių vienuolių figūras nušvistame medinės skrynios žalvaryje. Dėdamas į vietą skrybėlę ir laikraštį, Frensis nesąmoningai pasigérėjo tuo vaizdu, nes pats ši kartą nebuvu tokis tvarkingas. Tai buvo jo dalelė, jo kūrėjus, ir jis grįžo, jaudamas palengvėjimą bei stiprybę, kuria jaučia kiekvienas grįžęs namo padaras. „Sveiki gyvi,— pasiekiino jis.— Léktuvą iš Mineapolio...“

Devynis kartus iš dešimties Frensis būdavo sutinkamas su meile, tačiau ši vakarą vaikai paskendę nesutarimuose. Frensiui nebaigus sakinio apie léktuvą katastrofą, Henris spuria Luizai į užpakalį. Luiza apsisuka, šaukdama „Eik velniop!“ Frensis daro klaidą — išbara Luizą už negražius žodžius, prieš bausdamas Henrij. Tada Luiza užsipuola tévą ir kaltina ji neobjektyvumu. Henrio visada teisybė, o ji persekiojama ir vieniša, jos likimas beviltiškas. Frensis atsisuka į sūnų, bet šis turėjęs priežastį spirti — ji pirma pradėjo, ji trenkė jam per ausį, o tai pavojinga. Luiza nesigina. Taip, ji trenkė per ausį, ir padarė tai tyčia, nes Henris sujaukė jos porceliano kolekciją. Melas, sako Henris. Tobis atsitruakia nuo medinės skrynios, kad paliudyti Luizos naudai. Henris tekšteli mažajam Tobui per skruostą. Frensis išskiria abu berniukus, bet netycia stumteli Tobį. Sis pravirksta. Luiza jau verkia. Tada tame kambario gale, kur padengtas stalas, pasirodo Džulija Vyd. Tai graži, protinga moteris, ir žili plaukai jos galvoje pernelyg ankstyvi. Neatrodo kad ji būtų pastebėjusi barnį. „Sveikas, brangusis,— ramiai sako Frensiui.— Visi nusiplaukite rankas. Pietūs paruošti.“ Ji brūkšteli degtuką ir šioje ašarų pakalnėje uždega šešias žvakes.

Tarytum Škotijos vadų karo šūkis šie paprasti žodžiai atgailina kariaujančių žiaurumą. Luiza trenkia Henriui į petį. Nors Henris verkia retai, šiandien jis sužaidė devynias partijas ir yra pavargęs. Jis pravirksta. Mažasis Tobis randa rankoje

rakštį ir i vo léktuv vél pasirc Frensj už nes jam l pasakoti meilę", to na, kad u riausia dr Besés Ble né vienos sis išreišk ruošti, n nulipa pa kelių ser Tobis teb niai sak foje. Arg jeigu tuo goti neva į savo m ir nori e trūksta d Džulija. Džulija I saulėtą d bei kamb catastrof Džulij „Ar būti sako He kuris tr valgyti, čia špinas anksčiau pietų ir piešia to nystė, j vos liko vakarą g

rakštį ir ima rėkti. Frensis garsiai pareiškia, kad jis vos nežuvo léktuvu katastrofoje ir kad jis labai pavargęs. Iš virtuvės vėl pasirodo Džulija ir, nekreipdamas dėmesio į triukšmą, prašo Frensi užlipti į viršų ir pakviesči Heleną. Frensis noriai eina, nes jam lengvaiu bendrauti su vyresniais. Jis tikisi dukrai pasakoti apie katastrofą, tačiau Helena lovoje skaito „Tikrają meilę“, todėl pirmiausia Frensis atima iš jos žurnalą ir primeina, kad uždraudė ji pirkti. Helena atkerta ir nepirkusiu, jos geriausia draugė Besé Blek paskolino. Visi skaito „Tikrają meilę“. Besés Blek tėvas skaito „Tikrają meilę“. Helenos klasėje nėra nė vienos mergaitės, kuri neskaitytų „Tikrosios meilės“. Frensis išreiškia pasibjaurėjimą žurnalui ir praneša, kad pietūs paruošili, nors pagal garsus iš apačios taip neatrodė. Helena nulipa paskui jį. Džulija sėdi žvakiu šviesoje, pasidėjusi ant kelių servetėlę. Nei Luizos, nei Henrio prie stalo nėra. Mažasis Tobis teberékia, gulėdamas kniūpsčias ant grindų. Frensis švelniai sako jam: „Tobi, šiandien tévelis buvo léktuvu katastrofoje. Argi nenori apie tai išgirsti?“ Tobis bliauna toliau. „Tobi, jeigu tuoju pat neatsisësi prie stalo,— sako Frensis,— eisi miegoti nevalgęs.“ Mažylis atsistoją, piktais débteli, užbégia laiptais į savo miegamajį ir trenkia durimis. „Vaikeli,— sako Džulija ir nori eiti iš paskos. Ji sugadins vaiką, sako Frensis. Tobiu trūksta dešimties svarų, reikia skatinti jį daugiau valgyti, sako Džulija. Artėja žiema, ir jis praleis ją lovoje, jei nevalgys. Džulija lipa į viršų. Frensis ir Helena sėda prie stalo. Visą saulėtą dieną skaičiusi, Helena jaučiasi niūriai ir spokso į tévą bei kambarį kankinės akimis. Ji nieko nesupranta apie léktuvu katastrofą, kadangi Šeidi Hillas nematė nė lašo lietaus.

Džulija grįžta su Tobiu, visi suséda ir gauna savo porcijas. „Ar būtinai turiu žiūréti į tą didelę ir riebią suskretelę?“— sako Henris apie Luizą. Tik Tobis nedalyvauja susirémime, kuris trunka penkias minutes. Jam baigiantis Henris bando valgyti, užsidengęs galvą servetėle, ir sau ant marškinii išverčia špinatus. Frensis klausia Džuliją, ar negalėtų vaikai pietauti anksčiau. Džulija pasiruošusi atkirčiu. Ji negali dukart virti pietų ir dengti dviejų stalų. I žaibus panašiais štrichais ji nupiešia to nuobodaus darbo panoramą, kurioje pražuvo jos jau nystė, jos grožis, jos protas. Frensis nori, kad ji suprastų: jis vos liko gyvas léktuvu katastrofoje, ir jam nemalonu kiekvieną vakarą grįžti namo kaip į mūšio lauką. Dabar Džulija didžiai

įsižeidusi. Jos balsas dreba. Jis negrijčia kiekvieną vakarą mūšio lauką. Toks kaltinimas kvailas ir žiaurus. Buvo ramu, kol jis neparvažiavo. Ji nutyla, padeda peilį su šakute ir žiūri į savo lėkštę, lyg ši būtų be dugno. Tada pravirksta. „Vargšė mamytė!“ — sako Tobis ir seka iš paskos, kai Džulija servetėle nusišluosto ašaras ir pakyla nuo stalo. „Vargšė mamytė!“ — kartoja jis. — „Vargšė mamytė!“ Ir jie kartu užlipa laiptais. Kiti vaikai irgi pasitraukia iš kovos lauko. Frensis eina į sodą, nes jam reikia cigaretės ir gryno oro.

Tai buvo malonus sodas — takeliai, gėlių lysvės, suoliukai. Saulė vakaruose buvo beveik užgesusi, tačiau šviesos dar užteko. Avarijos ir mūšio pastumėtas į apmāstymus, Frensis klausėsi vakarinių Šeidi Hilo garsų. „Padaužos! Nenaudėlėsi Šalin man iš akių!“ — senasis misteris Niksonas vaikė voveres iš savo paukščių lesyklos. Trinktelėjo durys. Bebekokų korte kažkas žaidė tenisą, kažkas pjovė žolę. Kiek vėliau kampinis kaimynas Donaldas Goslinas émė skambinti „Ménésienos sonatą“. Jis tai daré beveik kas vakarą. Spjovės į tempą, skambino rubato nuo pradžios iki galio, išliedamas viską, ko nepazino Bethoveno genijus — verksmingą irzolumą, liūdesį ir gailėstį pačiam sau. Muzika, sklindanti tarp gatvės medžių tarsi meilės ir švelnumo maldavimas, buvo skirta kažkokiai vienissai kambarinei — namų besiilginčiai tyro veido merginai iš Gelvėjaus, vartančiai senas fotografijas savo kambarėlyje trečiame aukšte. „Eikš, Jupiteri, eikš, Jupiteri“, — pašaukė Frensis Merseriu medžioklinį šunį, kuris brovėsi per pomidorų lysves su fetrinės skrybėlės likučiais dantyse.

Jupiteris buvo anomalija. Jo medžiokliniai instinktai ir gera nuotaika nesiderino prie Šeidi Hilo. Jis buvo juodas kaip anglis, snukis ilgas, budrus, protinges ir patvirkės. Akys padaužikai švytėjo, o galvą jis laikė aukštai iškélės. Tai buvo nužmaus ir nesugaunamo šuns galva, vaizduojama herbucose, gobelenuose, kadaise puošdavusi lazdas bei skėcių rankenas. Jupiteris bégliojo, kur jam patiko, naršė šiukšlių dėžes, skalbinų virvės ir atliekų kibirus. Jis sugadindavo sodo pobūvius ir teniso partijas, įsimaišydavo į sekmodieninės procesijas Kristaus bažnyčioje, aplodavo žmones raudonais rūbais. Du ar tris kartus per dieną jis perbégdavo per senojo misterio Niksono rožių darželį, palikdamas plačias proskynas *Condesa de Sastago* lysvėse, o kai ketvirtadieniais Donaldas Goslinas pradėdavo

lauke kepti mėsą, Jupiteris iškart užuosdavo kvapą. Goslinai niekaip neįstengdavo jo nuvaryti. Lazdos, akmenys ir piktū ūksniai priversdavo jį atsitraukti tik iki terasos krašto, kur, iškėlęs savo galantišką herbinį snukį, jis laukdavo, kol Goslinas nusisuko paimti druskos. Tada šokdavo į terasą, be vargo pagriebdavo nuo ugnies mėsos gabalą ir pasprukdavo su Goslinų pietumis. Jupiterio dienos buvo suskaičiuotos. Raitsonų sodininkas vokietis arba Farkvarsonų virėjas netrukus turėjo jį nunuodytį. Netgi senasis misteris Niksonas galėjo idéti truputį arseno į Jupiterio mėgstamas atliekas. „Eikš čia, Jupiteri, Jupiteri!“ — vėl pakvietė Frensis, bet šuo nubėgo šalin, purdydamas skrybėlę. Pažvelgės į savo namo langus, Frensis pamatė Džuliją, gesinančią žvakes.

Džulija ir Frensis Vyda gana dažnai eidavo į svečius, nes Džulija buvo visuomeniška ir visų mėgstama, o jos noras svečiuotis kilo iš visai natūralios chaoso ir vienišumo baimės. Ji nekantriai sklaidydavo rytinių paštą, ieškodama pakvietimų, ir dažniausiai rasdavo, tačiau buvo nepasotinama. Netgi septyni vakarai per savaitę nebūtų išgydė jos mąslaus žvilgsnio — tolumoje girdinčio muziką žmogaus žvilgsnio — ji visada būtų maniusi, kad kažkur kitur vyksta dar puikesnis pobūvis. Frensis sutiko svečiuotis du kartus per savaitę, palikdamas neaiškų penktadienį, o per savaitgalius plaukdavo kaip valtis per audrą. Rytoj Vyda turėjo pietauti pas Farkvarsonus.

Iš miesto Frensis grįžo vėlai. Kol jis rengési, Džulija surado moterį prižiūréti vaikams ir išskubino vyrą iš namų. Pobūvis buvo nedidelis ir jaukus, tad Frensis tikėjosi gerai praleisti laiką. Gérimus nešiojo nauja tarnaitė. Jos tamsūs plaukai ir apvalus baltas veidas pasirodė Frensiui matytas. Jo prisiminimai niekada nebūdavo sentimentalūs. Laužo dūmų, alyvu ir panašūs kvapai jo nejaudino; jo atmintis, kaip ir apendikas, buvo rudimentinė saugykla. Nesugebėjimas pabėgti nuo praeities buvo visai ne jo trūkumas, greičiau jo trūkumas buvo tas, kad taip sékmingai jos atsikratydavo. Jis galėjo būti mates tarnaitę kituose pobūviuose, galėjo būti mates ją vaikštinėjant sekmadienio popietėmis, tačiau bet kuriuo kitu atveju jis nebūtų dabar perkratinėjęs savo atminties. Jos veidas buvo malonialai apskritas — normandiskas ar airiškas — bet nepakanamai gražus, kad paaiškintų tą ispūdį, jog jis matyta tokiomis aplinkybėmis, kurias jis privalėtų atsiminti. Jis pasiteiravo Nele

Farkvarson apie ją. Nelė atsakė, kad tarnaitę pasisamđ per agentūrą, o kilusi ji iš Normandijos, iš Trenono — mažo miestelio su bažnyčia ir restoranu, kuriame Nelė kažkada lankėsi. Kol Nelė pasakojo apie savo užsienio keliones, Frensis prisimė, kur jam matyta ta moteris. Tai buvo karas pabagojė. Su keliais vyrukais iš rezervinės stovyklos jis gavo trijų dienų atostogas Trenone. Antrą dieną jie nuéjo į kryžkelę pažiūrėti viešos bausmės jaunai moteriai, kuri okupacijos metu gyveno su vokiečių komendantu.

Buvo šaltas rudens rytas. Apsiniaukės dangus slegiančia šviesa gaubė purviną kryžkelę. Jie stovėjo aukštumoje ir matė, kokie panašūs debesų ir kalnų kontūrai, besitęsiantys jūros link. Belaisvę atvežė sédinčią ant trikojės kédės fermento vežime. Ji stovėjo šalia to vežimo, kol meras skaitė kaltinimą ir nuosprendij. Nulenkusi galvą, puse lūpų šypsojosi ta beprasme šypsena, kuria bando prisdengti plakama siela. Merui baigus kalbėti, ji atrišo plaukus ir paleido juos ant nugaros. Mažas pilkaūsis žmogelis didelėmis žirklėmis nukirpo juos ir numetė ant žemės. Tada, paėmės skustuvą ir muilino vandens dubenėlį, plikai nuskuto jai galvą. Priėjusi kažkokia moteris pradėjo segioti drabužius, tačiau belaisvė atstumė ją ir nusirengė pati. Nusitraukusi per galvą marškinius ir numetusi juos žemén, ji liko nuoga. Moterys tyčiojosi, vyrai stovėjo tylūs. Belaisvė vis taip pat graudžiai ir nenatūraliai šypsojosi. Nuo šalto oro pašiurpo jos balta oda, sukietėjo krūtų speneliai. Patyčios palengva émė rimti, užleisdamos vietą paprastam žmoniškumui. Viena moteris dar spjovė į ją, tačiau kažkokia nelięciama jos nuogumo didybė ženklino visą šią kankynę. Kai minia nutilo, belaisvė apsisuko — ji jau verkė — ir nuéjo purvinu keliu, mūvédama vien sunešiotus batelius ir juodas lójines. Apvalus baltas veidas buvo kiek susenęs, tačiau nekilo jokios abejonės, kad nešiojusi Frensiui kokteilius ir vėliau padavusi pietus tarnaitė buvo moteris, kažkada nubausta kryžkelė.

Dabar karas atrodė toks tolimas kaip ir pasaulis, kuriamo už meilę reikėjo mokėti mirtimi ar kankinimais. Frensis seniai prarado ryšius su žmonėmis, buvusiais kartu su juo Prancūzijoje. Jis negalejo pasitikėti Džulijos diskretiškumu. Šio atsitikimo jis negalėjo niekam pasakoti, o ypač dabar prie stalo, nes būtų nusižengęs ne tik žmoniškumui, bet ir visuomenės nor-

moms. Farkvarsonų svečius tarytum vienijo nebylus susitarimas, kad nebuvu jokios praeities, jokio karo, kad néra pasaulioje jokio pavojaus ir rüpesčių. Toks neįtikėtinas susitikimas būtų tikės literatūrai, bet Šeidi Hilo aplinkoje šie prisiminimai būtų atrode nemandagūs ir nepadorūs. Išnešiojusi kavą, nusiskaltelė dingo, tačiau susidūrimas nuslopino pirmykštį Frensius entuziazmą, išskrodęs ir palikęs atvirą jo atmintį bei jausmus. Grįžtant namo, vairavo Džulija, o kai ji éjo vidun, Frensis pasilikė automobiliyje, ketindamas nuvežti vaikus prižiūréjusių moteri.

Tikédamasis pamatyti misis Henlein, senutę, kuri paprastai pasilikdavo su vaikais, Frensis nustebė, kai į apšviestą prieangį išéjo jauna mergina. Prie žibinto ji sustojo suskaičiuoti savo vadovelių. Ji buvo susiraukusi ir graži. Žinoma, pasauly daug puikių jaunu merginų, tačiau Frensis mokėjo atskirti grožį nuo tobulumo. Si mergina neturėjo jokių puoselėjamų apgamų, mylimų karpų ar kitų defektų, ir savo sąmonėje jis pergyveno tokį momentą, tarsi nuo muzikos būtų dužę stiklai. Ispūdis buvo keistas, gilus ir nuostabus, kaip joks kitas gyvenime, o jos suraukti antakiai ir vos įžiūrimas veido tamsumas paveikė Frensi kaip atviras kvietimas meilei. Suskaičiavusi knygas, ji nulipo laiptais ir atidarė automobilio dureles. Šviejoje jis pastebėjo sudrékusius skruostus. Ji išlipo ir užtrenkė duris.

- Jūs nauja,— taré Frensis.
- Taip. Misis Henlein serga. Aš esu Ené Merčison.
- Turėjote vargo su vaikais?
- O ne, ne.— Ji atsigréžė ir liūdnai nusišypsojo jam blanke prietaisų šviesoje. Jos šviesūs plaukai užkliuvo už švarkelio apykaklęs, ir ji papurtė galvą, išlaisvindama juos.
- Jūs verkéte.
- Taip.
- Tikiuos, ne todél, kad kažkas atsitiko mūsų namuose.
- Ne, ne, jūsų namuose nieko neatsitiko.— Jos balsas buvo blankus.— Tai ne paslaptis. Visi žino, kad mano tėvas alkohlicas. Jis ką tik skambino iš kažkokio baro ir išsakė viską, ką apie mane galvoja. Jis laiko mane pasileidusią. Jis skambino prieš pat misis Vyd grįžimą.
- Man labai gaila.

— O dievel — sukūkčiojo ji ir pravirko. Ji pasviro link Frenso, ir jis ją apkabino, leisdamas verkti ant savo peties. Ji krūpčiojo jo glėbyje, ir tai dar labiau pabrėžė žavaus kūno prisilietimą. Abiejų drabužiai tarsi suplonėjo, o kai krūpčiojimas pradėjo rimti, viskas tapo taip panašu į meilės kulminaciją, kad Frensis nesusitvardė ir šiurkščiai prisitraukė merginą prie savęs. Ji atšilio.

— Aš gyvenu Belevju gatvėje,— pasakė.— Važiuokite Lan-singo gatve iki geležinkelio tilto.

— Gerai.— Jis įjungė variklį.

— Prie šviesoforo pasukite į kairę... Čia — į dešinę ir tiesiaj iki bėgių.

Kelias iš Frenso rajono, perkirtęs bėgius, éjo link upés, į gatvę, kur gyveno beveik vargšai. Jų smailiastogiai namai, papuošti medžio drožiniais, įkūnijo pačius tyriausius meilės ir išdidumo jausmus, nors, būdami pernelyg maži, neteikė nei komforto, nei vienumos. Gatvė buvo tamši, ir susikrimtusios merginos patrauklumo sužadintam Frensiui pasirodė, kad jis atsidūrė giliausiam kažkokio seniai nugrimzdusio prisiminimo klode. Tolumoje švietė prieangio žibintas. Daugiau šviesų nebuvo matyti, ir ji pasakė gyvenantį tame name. Sustabdęs automobilį, jis įžiūrėjo blausiai apšviestą prieškambarį su sena-made drabužių kabykla.

— Štai ir atvažiavom,— taré jis, puikiai suprasdamas, kad jaunas žmogus būtų pasakęs ką kita.

Nejudindama ant knygų sukryžiuotų rankų, ji atsigréžė į jį. Jo akyse blizgėjo geismo ašaros. Ryžtingai, be kartėlio jis išlipo ir apéjo aplinkui atidaryti kitų durelių. Jis paémė merginą už laisvos rankos, sunerdamas tarp jos pirštų savus, užlipo su ja dviem betoniniais laipteliais ir nuėjo siauru taku per sodą, kuriame dar žydėjo jurginali, medetkos ir rožės, atlaikiusios lengvas šalnas ir nakties ore skleidžiančios aštriai saldų aromatą. Prie laiptų ji ištraukė ranką ir atsisukusi greit pabučiavo jį. Tada peréjo prieangį ir uždarė duris. Laukuję lempha užgeso, paskui ir šviesa prieškambaryje. Po akimirkos nušvito šoninis antro aukšto langas, nutvieksdamas dar lapolą medį. Per kelias minutes ji nusirengė ir įlipo į lovą, paskui visos šviesos užgeso.

Kai Frensis gržo, Džulija jau miegojo. Jis atidarė dar vieną langą ir atsigulė, norédamas užmiršti tą vakarą, tačiau

vos tik u
nuostabiai
kertes užp
zika. Su
su ja vėli
sikélė ir
perkratė
neskaudin
ryškėjo a
kur žiūré
Už nugarc
kurių balt
slopino v
džerškėjim
sunkiau p
ledą, pliko
sniegas ta
kydamas
kontūrų, a
Paskui sute
švariame k

Rytą F
žiaus bei „
ké Frensi.
i septyniu
automobilis
mai tolstan
émė laukti
tušcia. Skai
virš susipa
kai pakili,
ir pavergia
pastebéjo, i
Sis pirmas
nis ekspres
pirmųjų va
Frensis šyp
žiuodamai v
gaivą išlink
panašūs i d

vos tik užmerkė akis ir užsnūdo, mergina įžengė į jo sielą, nuostabiai lengvai įveikdama visas uždaras duris ir visas kertes užpildydama savo šviesa, savo kvapu ir savo balso muzika. Su ja Frensis plaukė per Atlantą senaja „Mauritanija“, su ja vėliau gyveno Paryžiuje. Nubudės vidury sapno, jis atskélé ir prie atverto lango surūkė cigaretę. Grįžęs į lovą, perkratę visus savo pomégius, ieškodamas tokio, kuris nieko neskaudintų, ir prisiminé slidinėjimą. Jo sąmonės migloje išryškėjo apsnigto kalno vaizdas. Diena éjo į pabaigą. Visur, kur žiūréjo akys, jis maté šviesius ir nuotaikingus reginius. Už nugaros plytėjo sniego slénis, kylantis į apaugusias kalvas, kurių baltumą medžiai temdė tarsi reta plaukų danga. Šaltis slopino visus garsus, išskyrus metalinį keltuvo mechanizmų džerškėjimą. Véžés melsvai švytėjo, ir kas minutę darési vis sunkiau posūkiuose, vis sunkiau buvo įvertinti sniego plutą, ledą, plikos žemės lopinius ir gilias pusnis — ypač tada, kai sniegas tapo tamsiai melynas. Frensis skriejo nuo kalno, taikydamas greitį prie pirmojo ledynmečio suformuotų šlaito kontūrų, astringai siekdamas situacijos ir pojūčio paprastumo. Paskui sutemo, ir jis gérė martinį su kažkokiu senu draugu nešvariame kaimo bare.

Rytą Frensio kalnai buvo dingę, išliko tik ryškūs Paryžiaus bei „Mauritanijos“ prisiminimai. Visa tai nepaprastai veikė Frensi. Jis nusimaudė, nusiskuto, išgérė kavą ir pavélavę į septynių trisdešimt vienos traukinį. Traukinys pajudėjo, kai automobilis įvažiavo į stotį, ir ilgesys, kurį sukélė nesulaikomai tolstantys vagonai, priminė Frensiui meilés geidulius. Jis émė laukti aštuntos valandos traukinio, platforma buvo visai tuščia. Skaidrus rytas tartum spindintis šviesos tiltas kybojo virš susipainiojusių jo reikalų. Jo nuotaika buvo karštligiškai pakili, merginos įvaizdis tarytum susiejo ji su paslaptingu pastebėjo, kad nusileidę iš kalnų automobiliai yra apšerkšniję. Sis pirmas aiškus rudens ženklas sujaudino jį. Atvažiavo naktinis ekspresas iš Bafalo ar Olbanio, ir jis pamatė aplėdėjusius pirmųjų vagonų stogus. Paveiktas įstabios fizikos dësnii galios, Frensis šypsojosi keleiviams valgomajame vagone, kurie važiuodami valgė kiaušinius ir šluostési servetélémis lūpas. I ryto valvą įslinko nešvarios patalynės pilni miegamieji vagonai, panašūs į daugiabučio namo langų eilę. Ir tada jis pamatė ne-

paprastą reginį — viename miegamojo vagono lange sėdėjo reto grožio neapsirengusi moteris ir šukavosi auksinius plaukus. Kaip vaiduoklis ji praplaukė Šeidi Hila, vis šukuodama ir šukuodama savo plaukus, ir Frensis seké ją akimis, kol ji dingo toluoje. Tada prie jo priėjo senoji misis Raitson.

— Jums turbūt keista, kad trečią rytą iš eilės matote mane čia, — pasakė ji, — bet dėl tų užuclaidų pasidariau nuolatine keliautoja Užuolaidas, kurias pirkau pirmadienį, grąžinau antradienį, o pirktas antradienį ketinu grąžinti šiandien. Pirmadienį gavau kaip tik tai, ko norėjau, — vilnones su rožėmis ir paukščiukais, tačiau grįžusi namo pamačiau, kad netinka ilgis. Vakar pakeičiau, ir vėl netiko. Dabar maldauju dangų, kad dekoratorius turėtų reikiamo ilgio, nes jūs juk matete mano namą, matete mano svetainės langus ir įsivaizduojate, kokia tai problema. Aš tiesiog nežinau, ką su jais daryti.

— O aš žinau, — tarė Frensis.

— Ką?

— Nudažykite juos juodai ir užsičiaupkite.

Misis Raitson aiktelėjo, ir Frensis pasižiūrėjo į ją, norėdamas įsitikinti, ar ji suprato, kad jis tyčia buvo grubus. Misis Raitson apsisukusi nuėjo šalin, net šlubuodama nuo tokios dvasinės traumos. Frensi apémé nuostabus jausmas, tarsi oras aplinkui būtų virpėjės, ir jis vėl émė galvoti apie létai per Bronxą slenkancią Venerą, vis šukuojančią ir šukuojančią savo plaukus. Jis truputį prablaivėjo suvokęs, kiek daug metų praéjo nuo to laiko, kai jis paskutinį kartą džiaugėsi savo sąmoningu grubumu. Tarp jo draugų ar kaimynų buvo puikių talentingų žmonių — Frensis tai matė — bet daug buvo ir kvalių bei nuobodžių, o jis be reikalo visų klausydamasi vienodai démesingai. Nesugebėjimą atsirinkti jis painiojo su krikščioniška meile, ir ta klaida atrodė didžiulė bei prazūtinga. Frensis buvo dėkingas merginai už drąsą žadinantį nepriklausomybės pojūtį. Aplink čiulbėjo paukščiai — kardinolai ir paskutinės raudongurklės. Dangus blizgėjo tarsi emaliuotas. Netgi rytinio laikraščio dažų kvapas aštrino gyvenimo troškulį, o aplink plytintis pasaulis atrodė tartum rojus.

Jeigu Frensis būtų tikėjės meilés įkvėpėjais — strėlém ginkluotais angelais, Veneros ir Eroto kaprizais, ar netgi magiškais vaistais, eliksyrais, paslaptiniais viralais, amuletais ir ménulio fazėmis, tai tuo būtų galėjęs paaiškinti padidėjusi savo jautymus.

e sėdėjo
ius plau-
kuodama
is, kol ji
tson.
ote mane
latine ke-
au antra-
firmadienį
ir paukš-
ilgis. Va-
ngų, kad
éte mano
ste, kokia

, norėda-
bus. Misis
uo tokios
tarsi oras
létai per
kuojančią
daug metų
gesi savo
vo puikių,
vo ir kvai-
i vienodai
rikščioniš-
ga. Frensis
ausomybės
paskutinės
etgi rytinio
aplink ply-
élém gink-
magiškais
ir ménulio
savo jaut-

rumą ir karštligišką nuotaiką. Rudeninės pagyvenusiu žmonių melės yra plačiai aprašyti, ir Frensis spėjo, kad išipainijojo į vieną iš jų, tačiau jo jausmuose nebuvo nė pėdsako rudens. Jam norėjosi bėgioti žaliais miškais, pataikauti savo užgaidoms, gerti su ja iš vieno puodelio.

Mis Reini, jo sekretorė, tą rytu vėlavo — ji tris kartus persavaitę lankydavosi pas psichiatrą — ir, jai pasirodžius Frensis pagalvojo, ką psichiatras galėtų patarti jam. Mergina žadėjo grąžinti jo gyvenimui kažką panašaus į muziką. Bet jo džiaugsmą slopinio mintis, kad ta muzika gali baigtis išprievertavimo byla apygardos teisme. Jam priekaištavo nuotrauka su keturių vaikais, besijuokiančiais prieš objektyvą Gei Hedo plūdimyje. Gyvatės aprangyta Laokoono ir sūnų figūra firmos simbolyje pasirodė jam itin prasminga.

Frensis pietavo su Pinkiu Treibertu, kuris papasakojo keletą nešvankių anekdotų. Pokalbių metu daugelis jo draugų atrodė tolerantiški ir šmaikštūs, tačiau jis puikiai suprato, kad moralinis kortų namelis griūdamas prislėgs juos visus — kartu ir Džuliją su vaikais — jeigu tik ji sugaus mėginantį suvilioti vaikus prižiūrinčią merginą. Pergalvojės paskutinius metus, jis neprisiminė Šeidi Hilo istorijoje nieko panašaus. Neprisiminė nei ištvirkavimo, nei skyrybų, nebuvo netgi skandalo užuo-mazgos. Atrodė, kad dorovės reikalai čia sutvarkyti geriau negu Dangaus Karalystėje. Atnsisveikinės su Pinkiu, Frensis nubėjo pas juvelyrą ir nupirko merginai apyrankę. Kaip nudžiugino ji šis slaptas pirkinys, kokie nuobodūs ir juokingi pasirodė juvelyro tarnautojai, kaip saldžiai kvepéjo praeinančios moterys! Eidamas Penktąja aveniu pro sulinkusį nuo pasaulio svorio Atlantą, Frensis pagalvojo apie tai, kokių gigantiškų pastangų reikia, kad išsilaikytum pasirinktame kelyje.

Frensis nežinojo, kada vėl pamatys merginą. Jis grjžo namo su apyranke kišenėje. Iėjės į vidų, rado merginą hole. Ji sėdėjo nusigręžusi ir, išgirdusi uždaromas duris, atsisuko. Ji atvirai ir meiliasi šypsojosi. Jos tobulumas stulbino jį kaip puikus oras po perkūnijos. Jis stvérė ją ir émė buciuoti jos lūpas, ji priešinosi, bet neilgai, nes iš kažkur atsiradusi mažoji Gertrūda Fleneri pasakė: „O, misteri Vyday...“

Gertrūda buvo klapėdė. Igimta tyrinėjimo aistra trukdė jai gyventi kartu su mylinčiais tévais. Nepažstantys Flenerių žmonės manė, kad ji suirusios alkoholikų šeimos vaikas. Tai ne-

buvo tiesa. Ploni Gertrūdos skarmalai buvo jos triumfas prięš motinos pastangas rengti ją šiltai ir švariai. Šneki, liesa ir nesipraususi, ji bastėsi po Blenholou apylinkės namus, tai užmegzdama, tai nutraukdama draugystes su kūdikiais, gyvuliais, savo amžiaus vaikais, paaugliais, o kartais net suaugusiais. Ryte atidarės savo namo duris, rasdavai Gertrūdą sédinčią prie slenkščio. Nuėjės į vonią skustis, rasdavai Gertrūdą besinaudojančią patogumais. Pažiūrėjės į savo sūnaus lovele, rasdavai ją tuščią, o paskui paaiškėdavo, kad Gertrūda nustūmė ji su vežimeliu į gretimą gyvenvietę. Jos visur buvo pilna, ji buvo paslaugi, sąžininga, visada alkana ir ištikima. Ji niekada pati neišeidavo namo. Nekreipdavo dėmesio į jokias užuominas. „Eik namo, Gertrūda“ — sakydavo kas nors kiekvieną vakarą tai vienuose, tai kituose namuose. „Eik namo, Gertrūda.“ „Tu verčiau eitum namo vakarieniauti, Gertrūda.“ „Aš prieš dvidesimt minučių liepiau tau eiti namo, Gertrūda.“ „Tavo mama jaudinsis Gertrūda.“ „Eik namo, Gertrūda, eik namo.“

Būna momentų, kai raukšlės aplink žmogaus akis atrodo kaip dūlėjančio akmens įtrūkimai ir kai akis veria tokiu žvėries žvilgsniu, kad net pasimetė. Frenso žvilgsnis į mergaitę buvo grėsmingai keistas, ir ji išsigando. Jis įkišo drebančią ranką į kišenę ir ištraukė ketvirtį dolorio. „Eik namo, Gertrūda, eik namo ir niekam nesakyk. Niekam...“ Jis užsikirto ir nubėgo į svetainę, nes Džulijos balsas iš viršaus ragino ji greičiau rengtis.

Mintis, kad jis veš Enę Merčison namo vėlai vakare, neapleido Frenso per visą pobūvj, į kurį jiedu su Džulija nuvažiavo. Jis garsiai juokési iš lėkštų pokštų, šluostési ašaras, kai Meibelé Merser pasakojo apie savo kačiuko mirtį, rąžési, žiovavo, dūsavo, niurnėjo — elgési kaip ir kiekvienas vyras, kuriam neduoda ramybės būsimas pasimatymas. Apyrankė gulėjo jo kišenėje. Kalbédamas jis jautė žolės kvapą ir svarstė, kur pastatys automobilį. Senuose Parkerio rūmuose niekas negyveno, ir kelias į juos buvo tikras meilužių prieglobstis. Taunsendo gatvės galas buvo negyvenamas, ir jis galėjo sustoti už paskutinio namo. Senas kelias, anksčiau jungęs Elmo gatvę su krantine, buvo apžėlęs, tačiau jis vaikščiodavo ten su valais ir žinojo, kad, giliau įvažiavus į krūmus, galima pasislėpti.

Vydai paskutiniai susiruošė namo, ir jau prieškambaryje šeimininkai ilgai pasakojo apie savo vedybinių laimę. „Ji ma-

prieš
nesi-
negz-
savo
Ryte
prie
auto-
davai
ji su
buvo
pati
ninas.
akarą
„Tu
vide-
nama

trodo
žvė-
gaitė
ančią
ertrū-
to ir
no jি

e, ne-
a nu-
šaras,
ąžesi,
vyras,
rankė
arstė,
s ne-
Taun-
oti už
gatvę
i vai-
slėpti.
paryje
i ma-

po mergytė,— kalbėjo šeimininkas, spausdamas žmoną.— Ji mā-
no mėlynas dangus. Net po šešiolikos metų aš vis dar kandžio-
ju jai pečius. Aš pasijuntu tarsi per Alpes žygiuojanis Hani-
balas."

Vydai grįžo namo tylėdami. Frensis sustabdė automobilių
gatvėje ir, neišjungdamas variklio, émė laukti. „Gali statyti į
garą,— pasakė Džulija išlipdama.— Aš leidau Merčisonų mer-
ginai išeiti vienuoliktą. Ją kas nors pavežé.” Ji uždarė duris,
ir Frensis liko tamsoje vienas. Jis dabar jautėsi kaip grynas
kvailys — išiutęs, pilnas geiduliu ir pavydo, vos neverkiantis
dėl jieštų jausmų, netgi išjuoktas — aiškiai maté save, užsi-
kniaubusį ant vairo ir trokštantį meilés. Kažkada Frensis buvo
atsidavęs skautas, todél, prisiminęs jaunystés priesakus, kitą
popietę anksčiau išėjo iš darbo ir sužaidé kelias skvešo parti-
jas. Tačiau mankšta ir dušas tik įaudrino kūną, ir jis suprato,
kad verčiau reikėjo likti prie stalo. Kai grįžo namo, buvo šal-
tas vakaras. Ore tvyrojo artėjanti permaina. Ižengęs į vidų,
jis rado neįprastą sujudimą. Vaikai buvo aprengti geriausiais
drabužiais, o netrukus pasirodžiusi Džulija vilkėjo šviesiai
violetinę suknelę su saulés pavidalo briliantu. Ji paaškino:
septintą ateis misteris Haberis daryti fotografijos kalédiniams
atvirukui. Ji jau buvo išémusi mėlynajį Frenso kostiumą ir
šiek tiek spalvotą kaklaraištį, kadangi nuotrauka šiemet turėjo
būti spalvota. Džuliją džiugino mintis, kad jie fotografuosis
kalédoms. Ji mėgo tokias ceremonijas.

Frensis užlipo į viršų persirengti. Jis buvo išsekės nuo
darbo ir nuo aistros, todél sédėjimas ant lovos krašto tik dar
labiau jį vargino. Jis pagalvojo apie Enę Merčison, ir fizinis
poreikis išreikštį save, užuot susilpnėjęs rausvoje Džulijos nak-
tinio staliuko lempų šviesoje, tik dar labiau užvaldė jį. Jis
priėjo prie stalo, paémė popieriaus ir pradėjo rašyti. „Mieloji
Ene, aš tave myliu, aš tave myliu, aš tave myliu...” Niekas
nematyti šito laiško, todél jis nesivaržė. Jis vartojo tokius išsi-
reikimus kaip „dangiška palaima” ir „meilės lizdelis”. Jam
bėgo seilės, jis dūsavo ir drebėjo. Kai Džulija pašaukė į apačią,
jog net širdis émė daužytis.

Džulija su vaikais stovėjo prieangyje, o fotografas su padé-
jėju statė dvigubą prožektorių bateriją šeimos ir architektūri-
nių grožybių apšvietimui. Vélyvuoju traukiniu grįžę žmonės

stabdė savo automobilius, norėdami geriau pamatyti Vydu^s, besifotografuojančius kalėdiniam atvirukui. Kai kurie mojavo ir sveikino šeimą. Pusę valandos jie šypsojosi ir drékino lūpas, kol pagaliau įtiko misteriui Haberiu. Saltame ore lempos nemalonai kvepėjo, o išjungtos dar ilgai švietė Frensius akij tñ. klinéje.

Véliau vakare, Frensiui ir Džulijai begeriant kavą, suciršké durų skambutis. Džulija nuéjo atidaryti ir įleido Kleitoną Tomasą. Jis atnešé pinigus už kelis teatro bilietus, kažkada atiduotas jo motinai, už kuriuos Helena Tomas skrupulingai noréjo užmokéti, nors Džulija ir priešinosi. Džulija pakvieté ji išgerti puodelį kavos „Kavos negersiu,— pasaké Kleitonas,— bet valandélę galiu pabūti.“ Jis atéjo paskui Džuliją į svetainę, pasisveikino su Frensiu ir nerangiai atsisédo.

Kleitono tévas žuvo karo metu, ir tévo neturéjimas tarsi oras visą laiką gaubé vaikiną. Seidi Hile tai galéjo kristi į akis, kadangi Tomasą šeima buvo vienintelé, kuriai truko sudétinés dalies; visos kitos buvo sveikos ir produktyvios. Kleitonas mokési antrame ar trečiame koledžo kurse ir gyveno su motina didžiuliame name, kurį ji tikéjosi parduoti. Kartą Kleitonas buvo prisiviręs košés. Prieš kelerius metus jis pavogé pinigų ir pabégo; nusitrenké iki Kalifornijos, kol ji sugavo. Jis buvo aukštasis ir negražus, nešiojo akinius raginiaiš rėmais ir kalbėjo žemu balsu.

— Kada vél į koledžą, Kleitonai? — paklausé Frensis.

— Aš ten nebegrįšiu,— taré Kleitonas.— Mama neturi pinigų, ir néra prasmés toliau apsimetinéti. Manau susirasti darbą ir, jeigu pavyks parduoti namą, išsinuomosime butą Niujorke.

— Ar nepasilgsi Seidi Hilo? — paklausé Džulija.

— Ne,— atsaké Kleitonas.— Aš jo nemégstu.

— Kodél? — paklausé Frensis.

— Man čia daug kas nepatinka,— niūriai taré Kleitonas.— Pavyzdžiui, šokiai klube. Aną šeštadienį užéjęs prieš pat pabaigą mačiau, kaip misteris Greneris bandé igrūsti misis Mairnet į suvenyrų spintą. Abu buvo girti. Man nepatinka, kai tiek daug geria.

— Bet juk tai buvo šeštadienio vakaras,— taré Frensis.

— Ir visos gūžtos suirusios,— kalbėjo Kleitonas.— Ir kalpžmonés patys sau sujaukia gyvenimą. Aš apie tai daug galvo-

jau, ir man atrodo, kad Šeidi Hilo nelaimė yra tai, jog jis nėturi jokios ateities. Tiek energijos išeikvojama jo apsaugojimui nuo nepageidaujamų gyventojų, ir taip toliau — kad visi iš ateities tikisi tik daugiau ir daugiau traukinii bei pobūvių. Man atrodo, tai nėra sveika. Man atrodo, kad žmonės turėtų mokėti svajoti apie didesnius dalykus.

- Blogai, kad tu nebaigsi koledžo,— pasakė Džulija.
- Aš norėjau stoti į teologijos fakultetą,— tarė Kleitonas.
- Kokia tavo religija? — paklausė Frensis.
- Unitarinė, teosofinė, transcendentinė, humanistinė,— atsakė Kleitonas.

— Ar tik Emersonas nebuvo transcendentalistas? — paklausė Džulija.

— Aš turiu galvoje anglų transcendentalistus,— tarė Kleitonas.— Visi amerikiečių transcendentalistai kvailiai.

- O kokį darbą tu tikiesi gauti? — paklausė Frensis.

— Norėčiau dirbti leidykloje,— atsakė Kleitonas,— nors visi sako, kad neverta. Tačiau tai mane domina, nes rašau ilgą eiliuotą dramą apie gérį ir blogį. Dédé Čarlis galėtų mane įtaisyti banke, tai irgi būtų naudinga, kadangi man trūksta drausmės. Dar daug ką man reikia nuveikti, formuojant charakterį. Aš turiu bjaurią įpročių. Per daug kalbu. Ko gero būtų neblogai priimti tylejimo įžadus. Reikėtų pabandyti savaitę nekalbėti ir sudrausminti save. Galvojau stoti į vieną iš protestantu vie nuolyną, bet man nepatinka Trejybės doktrina.

- Ar turi merginą? — paklausė Frensis.

— Esu susižadėjęs, ketinu vesti,— pasakė Kleitonas.— Žinoma, aš nesu pakankamai senas ar pakankamai turtingas, kad tas susižadėjimas ją įpareigotų, tačiau aš nupirkau Enei Merčišon dirbtini smaragdą už pinigus, kur uždirbau vasarą kirpdamas pievelės. Mes žadam susituokti, kai tik ji baigs mokyklą.

Išgirdęs merginos vardą, Frensis atsilošė. Paskui iš jo sielos gilumos émė sklisti kažkokia purvina šviesa, grąžindama visakam — Džulijai, vaikinui, kédėms — jų tikrajį pilkumą. Tai buvo panašu į staigią oro permanentą.

— Mes turėsime didelę šeimą,— pasakė Kleitonas.— Jos tėvas baisus girtuoklis, man irgi buvo nelengva, todėl mes norime turėti daug vaikų. Ji tokia puiki, misteri ir mišis Vyda, ir mudu tiek daug turime bendro. Mudu mėgstame tuos pačius dalykus. Peinai apsikeitėmė vienodais kalėdiniais atvirukais, iš

anksto nesusitarę, abu nemégstame pomidorų, ir mūsų abiejų antakiai suaugė. Na ką gi, tai labanakt.

Džulija palydėjo ji iki durų. Kai ji grįžo, Frensis išvadino Kleitoną tinginiu, plevėsa, smirdžium ir apsimeteliu. Džulija pasakė, kad Frensis, atrodo, darosi pernelyg nepakantus — Tomasas dar jaunas, ir jam viskas priešakyje. Be to, Džulija ir anksčiau pastebėjusi, kad kartais Frensis elgiasi neapgaliavotai.

— Misis Raitson į savo jubilieju pakvietė visus, išskyrus mus, — pasakė ji.

— Labai gaila, Džulija.

— O ar žinai, kodėl mūsų nepakvietė?

— Kodėl?

— Todėl, kad tu jšeidei misis Raitson.

— Vadinasi, tu jau žinai?

— Džunė Masterson papasakojo. Ji stovėjo tau už nugaros.

Džulija smulkiais žingsneliais vaikščiojo priešais sofa, o tai — Frensis puikiai žinojo — reiškė pyktį.

— Taip, aš jšeidžiau misis Raitson, Džulija, ir norėjau jšeisti. Aš niekada nemégau jos pobūvių ir džiaugiuosi, kad mūsų daugiau nebekvies.

— O Helena?

— Kuo čia déta Helena?

— Misis Raitson sprendžia, kam eiti į klubą.

— Tu manai, kad ji gali neleisti Helenos į šokius?

— Taip.

— Aš apie tai nepagalvojau.

— Aš puikiai žinau, kad tu nepagalvojai,— suriko Džulija, iki rankenos suvarydama durklą į ši jo šarvą plyši.— Mane siutina, kai toks idiotiškas nepagalvojimas griauna visų laimę.

— Nemanau, kad sugrioviau kieno nors laimę.

— Misis Raitson vadovauja Šeidi Hilo gyvenimui jau keturiadesimt metų. Nesuprantu, kodėl tu manai, kad tokioje bendruomenėje gali leisti sau malonumą būti vulgarus, užgaulus ir agresyvus.

— Aš esu labai mandagus,— pasakė Frensis, stengdamasis vakaro eigą pakreipti šviesesnes linkme.

— Po velnių, Frensi Vyda! — sušuko Džulija, ir žodžiai ištiško ant jo veido.— Aš tiek stengiausi dėl mūsų padeties visuomenėje ir nestovésiu šalia, žiūrėdama, kaip ji žlunga.

Apsistodamas čia tu privalėjai suprasti, kad negalima gyventi
tartum lokiui urve.
— Bet aš turiu kaip nors išreikšti, kas man patinka ir
kas ne.

— Kas nepatinka, gali nuslėpti. Nebūtina į viską reaguoti
kaip vaikui. Jeigu, žinoma, nenori būti kaip raupsuotasis.
Juk neatsitiktinai mus visur kviečia. Neatsitiktinai Helena turi
daug draugų. Ar tau patiktu šeštadienio vakarais sédeti kine?
Ar patiktu sekmadieniais grėbstyti pernykščius lapus? Ar patiktu,
jei tavo duktė vietoj šokių sédėtų namie, gérēdamasi
muzika iš klubo? Ar tau patiktu...

Tada jis padarė taip — ir tai pagaliau neatrodė keista, nes
jos žodžių surakta užtvara buvo tokia bukinanti, kad atėmė
jam žadą — jis kirto jai per veidą. Ji susvyravo, tačiau tuoju
pat atsitokėjo. Tada užlipo į viršų, į miegamajį. Durų netrenkė.
Po kelių minučių atėjęs Frensis rado ją kraunančią lagaminą.

— Džulija, atleisk.

— Nesvarbu,— atsakė ji verkdama.

— Kur tu žadži važiuoti?

— Dar nežinau. Ką tik pasižiūrėjau į tvarkaraštį. Yra trau-
kinys vienuolika šešiolika į Niujorką. Juo ir važiuosiu.

— Tu negali išvažiuoti, Džulija.

— Aš negaliu likti. Aš tai žinau.

— Aš gailiuosi dėl misis Raitson, Džulija, ir...

— Misis Raitson neturi reikšmės. Ne tai svarbu.

— O kas?

— Tu manęs nemyli.

— Aš myliu tave, Džulija.

— Ne, nemyli.

— Džulija, aš tikrai tave myliu ir noréčiau, kad vėl būtume
tokie kaip anksčiau — meilūs ir nedori — bet čia tiek daug
žmonių.

— Tu nekenti manęs.

— Netiesa, Džulija.

— Tu net nejsivaizduoji, kaip smarkiai nekenti. Man rodos,
tai kyla iš tavo pasąmonės. Tu nesuvoki tų žiaurių dalykų,
kuriuos padarei.

— Kokiu žiaurių dalykų, Džulija?

— Tu, kuriais tavo pasąmonė stengiasi išreikšti neapykan-
tą man.

— Kokių, Džulija?

— Aš niekada nesiskundžiau.

— Pasakyk.

— Tu nesupranti, ką darai.

— Pasakyk.

— Tavo drabužiai.

— Drabužiai?

— Turiu omeny, kaip tu juos nešvarius numeti, išreikšda.
mas nesąmoningą neapykantą man.

— Nesuprantu, apie ką kalbi.

— Apie tavo nešvarias kojines, apie tavo nešvarias pižamas, apie tavo nešvarius apatinius, apie tavo nešvarius marškinus! — Ji atsitiesė nuo lagamino ir atsigréžé. Jos akys buvo pilnos ašarų, o balsas virpėjo iš susijaudinimo. — Aš kalbu apie tai, kad tu niekada nieko neišmokai pasikabinti. Tu palieki savo drabužius ant grindų ten, kur jie nukrinta, norédamas pažeminti mane. Tu tyčia taip darai! — kūkčiodama ji puolé ant lovos.

— Džulija, mieloji! — pratarė jis, bet pajutusi ant peties ranką, ji atsistojo.

— Palik mane,— pasakė ji,— aš privalau važiuoti. — Ji pralindo pro ji prie spintos ir išsiémé suknelę. — Aš neimu nieko, ką tu man nupirkai. Palieku perlus ir kailini švarką.

— Džulija! — jam darësi silpna iš gailesčio, žiūrint į palinkusią ties lagaminu bejégiškai save apgaudinéjančią figūrą. Ji nesupranta, koks vienišas bus gyvenimas be jo. Ji nesupranta, kiek laiko tūli dirbtį moteris, kad pragyventų. Ji nesupranta, kad daugelis jos draugystių egzistavo tik dėl jų santuokos, kad be viso to ji liks viena. Ji nieko nenutuokė apie keliones, apie viešbučius, apie pinigus. — Džulija, aš negaliu tavęs išleisti! Tu nesuvoki, kad priklausai nuo manęs.

Ji atmetė galvą ir rankomis užsidengė veidą.

— Tu pasakei, kad aš priklausau nuo tavęs? — paklausė ji. — Ar taip pasakei? O kas tau primena, kada keltis ir kada eiti miegoti? Kas verda valgyti ir surenka tavo nešvarius drabužius, kas pakviečia tavo draugus pietų? Jeigu ne aš, tavo apykaklės būtų juodos, o drabužiai suėsti kandžių. Tu buvai vienas, kai sutikau tave, Frensi, ir liksi vienas, kai išeisiu. Atsimeni, kaip mama paprašė tavo draugų sąrašo, norédama išsiusti pakvietimus į mūsų vestuves? Kiek tada vardų įrašei? Keturiolika!

— Juk aš negyvenau Klivlende, Džulija.

— O kiek tavo draugų atėjo į bažnyčią? Du!

— Aš negyvenau Klivlende, Džulija.

— Kadangi aš neimu kailinių,— taré ji ramiai,— padék juos atgal į sandėlį. Perlų draudimas baigiasi sausio mėnesį. Skalbyklos pavadinimas ir tarnaitės telefono numeris — viskas mano stalčiuje. Tikiuosi, kad daug negersi, Frensi. Tikiuosi, nieko bilo gausėti neatsitiks. Jei pateksi į rimtą bėdą, galési man pa-skambinti.

— Mieloji, aš negaliu tavęs išleisti! — sušuko Frensis. — Aš negaliu tavęs išleisti, Džulija! — Jis apkabino ją.

— Gal iš tikrujų geriau likti ir dar truputį tavimi pasirū-pinti,— taré ji.

Kitą rytą, važiuodamas į darbą, Frensis pamatė merginą, einančią per vagoną. Jis nustebė, nes nežinojo, kad ji mokosi mieste, tačiau ji nešesi knygas ir atrodė, lyg važiuotų į mo-kyklą. Nuostaba sulėtino reakciją, bet jis tuo pat nevirkrai pašoko. Tik keli žmonės skyrė juos, ir jis matė ją laukiančią, kol kas nors atidarys vagono duris. Traukinys pakrypo, ir ji pasirėmė ranka, pereidama į kitą vagoną. Frensis seké iš pas-kos pusantro vagono, kol pagaliau pašaukė vardu: „Ene! Ene!“, bet ji neatsisuko. Jie perėjo dar vieną vagoną, tada ji atsisėdo. Apimtas šiltų jausmų, net pasvirės į jos pusę, jis priėjo, už-dėjo ranką ant atlodo — netgi šis prisilietimas degino ji — pasi-lenkė, norėdamas užkalbinti, ir pamatė, kad čia ne Enė. Tai buvo gerokai vyresnė moteris su akiniais. Jis nuėjo į kitą vagoną, išraudeš nuo sumišimo ir dar labiau suabejojės savo sveiku protu, nes jeigu jis nesugeba atpažinti žmonių, tai kur įrodymai, kad jo gyvenimas su Džulija ir vaikais rea-lesnis negu jo sapnai apie nuodėmes Paryžiuje arba šieno, žolės aromatas bei apvaliai kirpti medžiai Meilužių prieglobs-tyje.

Vakarop paskambino Džulija ir priminė Frensiui, kad jie pakvesti pietų. Po kelių minučių paskambino Treisis Berde-nas.

— Klausyk, drauguži,— pasakė Treisis. — Aš skambinu iš misis Tomas. Prisimeni? Jos berniukas Kleitonas niekaip ne-gauna darbo, ir aš pamaniau, kad tu galėtum padėti. Jeigu

paskambintum Čarliui Bekui — jis, atrodo, tau įsisikoline^s — ir tartum žodį dėl vaikino, tai Čarlis galėtų...

— Treisi, man labai nemalonu apie tai kalbėti, — atsakė Frensis, — bet nemanau, kad galėčiau kuo nors padėti. Vaikinas nieko nevertas. Zinau, žiauru taip sakyti, bet tai faktas. Jam padaryta paslauga vėliau kiekvienam atsirūgs. Jis tiesiog beviltiškas, ir nieko nepadarysi. Net jeigu gautume jam darbo, jis neišbūtų né savaitės. Aš tuo įsitikinęs. Tai bjauru, Treisi, aš tai suprantu, tačiau, užuot rekomendavęs, labiau jaučiu pareigą įspeti žmones, kurie pažinojo jo tévą ir norėtų padėti. Jaučiu pareigą įspeti juos. Jis vagis...

Vos baigus pokalbį, jéjo mis Reini ir sustojo prie jo stalo.

— Aš daugiau nebedirbsiu pas jus, misteri Vyda, — taré ji. — Aš galiu likti iki septynioliktos dienos, jeigu reikia, bet man pasiūlė gerą darbą, ir noréčiau pereiti kaip galima greičiau.

Ji išėjo, palikusi Frensi vieną su blogiu, padarytu Tomasų berniukui. Jo paties vaikai nuotraukoje vis juokési ir juokési, švytėdami visomis vasaros spalvomis, ir jis prisiminė, kad tada prie jūros, jie sutiko muzikantą su dūdmais ir sumokėjo dolerį, kad tas pagrotų Juodojo Sargybinio kovos dainą. Mergina jau bus pas juos, kai jis grįš namo. Jis praleis dar vieną vakarą su maloniais kaimynais, mintyse perkratinédamas visus akligatius, šunkelius ir aplieštų namų keliukus. Niekas negalėjo sušvelninti jo skausmo — nebent juokas ar beisbolas su vaikais — ir, prisimindamas léktuvo katastrofą, naują Farkvarsonų tarnaitę, Enés Merčison sunkumas su girtuokliu tévu, jis émė svarstyti, ar galima buvo išvengti tos padėties, kurioje atsidūrė. Jis pakliuovo į bédą. Kažkada Frensis buvo paklydęs, grįždamas iš upėtakių žūklės šiauriniuose miškuose, ir dabar lygiai taip pat neaiškiai jautė, kad joks linksmumas, jokia vilnis, drąsa ar atkaklumas nepadės rasti kelio artėjančioje naktiye. Jis pajuto miško kvapą. Beviltiškumo jausmas buvo nepakeliamas, ir jis suprato, kad atėjo metas pasirinkti.

Jis galėjo nueiti pas psichiatrą, kaip mis Reini; galėjo nuteiti į bažnyčią ir išpažinti savo aistras; galėjo aplankytį danų masažo saloną, rekomenduotą vieno komivojažieriaus; galėjo išprievertauti tą merginą arba tikėtis, kad kaip nors to išvengs; galėjo pasigerti. Tačiau tai buvo jo gyvenimas, jo laivas, o jis, kaip ir kiekvieną vyra, gamta kvietė būti tūkstančių

tévu.
žvelgs
ir jis
merij
gydyt
tarny
kelion
priéme
Psi

gydyt
bei sk
daugy
aukšči
iššukij
Kai ji
svarbi
ir dake
krėsta
gydyto
mo at
staliuk
graviū
nebuvi
niekao
gai sp
sekret
artėja

ten, k
—
ré. — A

Frensi
ar led
nervin

jaudin
rime sa

1 Pas

— ir
saké
aiki-
ktas.
esiog
dar-
reisi,
i pa-
adeti.
stalo.
taré
, bet
grei-

masu
okési,
tada
okéjo
Mer-
vieną
visus
negati-
as su
kvar-
ru, jis
urioje
lydës,
dabar
a vil-
e nak-
vo ne-

jo nu-
danu
galéjo
to iš-
jo lai-
stančiu

tėvu. Be to, kas bloga pasimatyme, po kurio jie abu meilian žvelgs į pasaulį? Tokia minčių tékmé negaléjo baigtis geruoju, ir jis gržo prie psichiatro. Turédamas mis Reini gydytojo numerį, paskambino ir paprašé, kad būtų nedelsiant priimtas. Su gydytojo sekretore jis kalbėjo atkakliai — taip tvarkydavo ir tarnybos reikalus — ir kai ji pranešé, kad laikas suskirstytas kelioms savaitėms į priekį, Frensis primygintai pareikalavo priémimo ir galu gale gavo sutikimą penktai valandai.

Psichiatro kabinetas buvo name, kurį nuomojo beveik vien gydytojai ir dantistai, todél koridoriai buvo pilni vaistų kvapo bei skausmo prisiminimų. Frensius charakteri kažkada formavo daugybę vidinių pasiryžimų — būti tvarkingam, nušokti nuo aukščiausio tramplino ar pakartoti bet kokį kitą žygį, metus iššuki jo drąsai, būti punktualiam, sąžiningam ir dorybingam. Kai jis neteko absoliučios vienumos, kurioje atsirado visi tie svarbiausi pasiryžimai, jo susikurtas asmenybés modelis suiro, ir dabar jis atsidūrė artimoje šokui būsenoje. Jis buvo sukrėtas. Jo *miserere mei Deus!* dekoracijos, kaip ir daugelio gydytojų laukiamieji, nesékmingai bandé sukurti namų jaukumo atmosferą: viduj buvo pristatyta antikvarinių daiktų, kavos staliukų, augalų vazonų, apsnigtų tiltų ir skrendančių žąsų graviūrų, nors nei vaikų, nei vedybinés lovos, nei krosnies nebuvvo šioje gyvenamojo kambario karikatūroje, kur niekam niekada neteko praleisti nakties, o užuolaidomis pridengti langai spoksojo tiesiai į tamšią ventiliacinę šachtą. Frensis pasakė sekretorei savo pavardę bei adresą ir tada pamaté policininką, artėjanti iš kambario gilumos.

— Ramiau, ramiau,— taré policininkas.— Nejudék. Stovék ten, kur stovi.

— Manau, kad viskas gerai, seržante,— pradėjo sekretorė.— Atrodo, viskas bus...

— Reikia įsitikinti,— pasakė policininkas ir émė plekšnoti Frensiui per drabužius, kažko ieškodamas — pistoletą, peilių ar ledo kirtiklio? Nieko neradës, jis išéjo, o sekretorė émė nervingai atsiprašinéti:

— Kai jūs paskambinote, misteri Vyda!, buvote labai susijaudinës. Vienas pacientas késinosi į gydytoją, todél mes turime saugotis. Prašom, galite užeti.

¹ Pasigailék manęs, viešpatie (*lot.*).

Frēnsis pastūmė duris — skambtelėjo elektrinis varpelis —
jėjo į gydytojo kambarėlį, sunkiai atsisėdo, išsišypštė nosi,
paieškojo kišenėse cigarečių, degtukų, dar kažko ir taré užkl.
musiu balsu su ašaromis akyse:

— Aš įsimylėjės, daktare Hercogai.

Šeidi Hilas po savaitės ar dešimties dienų. Septynių keturiolikos traukinys jau išvykės, pietūs beveik visur baigti, indai sukrauti į plovyklas. Ekonominiu ir moraliniu požiūriu gyvenvietė susijusi su miestu, tačiau vakaro saulėje tas ryšys beveik nutrūksta. Donaldas Goslinas vél kankina „Ménésienos sonatą“. *Marcato ma sempre pianissimo!*¹ Atrodo, kad jis gręžia šlapią rankšluostį. Tačiau kambarinė nekreipia į jį jokio démesio. Ji rašo laišką Artūrui Godfriui. Savo namo rūsyje Frēnsis Vydas meistruja staleli kavai. Daktaras Hercogas rekomendavo jam medžio darbų terapiją, ir Frēnsis randa tikrą paguodą paprasciausioje aritmetikoje ir šventame šviežios medienos kvape. Frēnsis laimingas. Viršuje verkia mažasis Tobis, nes jis pavargo. Jis nusiima kaubojišką skrybėlę, nusimauna pirštines, išsiuvinętą švarką, nusiima auksu ir rubinais papuoštą diržą su sidabrinį šovinių juostomis bei déklais, nusimeta petnešas, languotus marškinius, džinsus ir sédasi ant lovos krašto nusiautti aukštų batų. Palikęs viską ant žemės, nueina prie spintos ir išsiima kosmonauto kostiumą. Jam sunku įliisti į ankštą kombinizoną, tačiau galų gale pavyksta. Ant pečių jis užsimeta magiškajį apsiaustą, užlipa ant lovos, išskeičia rankas ir skrendą trumpą atkarplę iki grindų, į kurias atsitrenkia su tokiu triukšmu, kad išgirsta visi esantys namie, tik ne jis pats.

— Eik namo, Gertrūda, eik namo,— sako misis Masterson.— Jau prieš valandą aš tau liepiau eiti namo, Gertrūda. Jau seniai buvo laikas vakarieniauti, ir tavo mama jaudinsis. Eik namo!

Atsidaro durys Bebkokų terasoje, ir pasirodo misis Bebkok be jokių drabužių, o iš paskos nuogas jos vyras. (Jų vaikai pensione, o terasa užstoja gyvatvorę.) Jiedu nueina per terasą ir dingsta virtuvės duryse, astringi ir gražūs kaip satyras su nimfa, kuriuos galima pamatyti ant sienų Venecijoje. Džūlia skina paskutines rožes savo darželyje ir girdi, kaip senasis

¹ Akcentuojant, bet visą laiką labai tyliai!

misteris Niksonas barą voveres lesykloje. „Netikėlėsi! Padau-
žos! Šalin man iš akių!” Vargana katė išlenka į sodą, kamuo-
jama dvasinių bei fizinių kančių. Jai prie galvos prirešta maža
šiaudinė skrybėlaitė, ji išprausta į lélės suknę, iš po kurios
kyšo ilga, gauruota uodega. Eidama ji krato kojas, tarytum
būtų išmurkdyta vandenye.

— Eikš, katyte, katyte, katyte! — kviečia Džulija.— Eikš čia,
katyte, eikš!

Tačiau katė abejingai nužvelgia ją ir nušlubčioja šalin.
Paskutinis pasirodo Jupiteris. Jis braunasi per pomidorų lys-
ves, savo didžiuliouose nasruose nešdamas šlepetės likučius. Pas-
kui suteimsta, ir ateina naktis, kai auksu pasipuošę karaliai
drambliais keliauja per kalnus.